

บทที่ 3

กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค และการปกป้อง ข้อมูลส่วนตัวของลูกค้านในเชิงพาณิชย์

กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค และการปกป้องข้อมูล
ส่วนตัวของลูกค้านในเชิงพาณิชย์ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาเรียงลำดับกฎหมายดังต่อไปนี้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 ถือว่าหัวใจสำคัญของการเมืองคือ ประชาชน จึงได้มีการปรับการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้นด้วยการเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้ประชาชนในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งทำให้สิทธิและเสรีภาพนั้นมีผลเป็นจริงในทางปฏิบัติ

คำว่า “สิทธิ” ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” หมายความว่า การที่บุคคลสามารถจะเลือกคิด ทำ พูด อย่างไรก็ตามความพอใจของตน และคำว่า “หน้าที่” หมายความว่า กิจที่ควรทำ กิจที่ต้องทำ ซึ่งแตกต่างกันไปตามบทบาทของแต่ละคน เช่น พ่อแม่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูก ส่วนลูกมีหน้าที่แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ นักเรียนมีหน้าที่เรียนหนังสือเหล่านี้เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า “สิทธิ” หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์ของบุคคลที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครอง โดยบุคคลอื่นจะต้องให้ความเคารพ จะละเมิดล่วงเกินหรือกระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลไม่ได้

“เสรีภาพ” หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย

“หน้าที่” หมายถึง ภาระหรือความรับผิดชอบที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย สิทธิและเสรีภาพ เป็นรากฐานสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การที่จะรู้ว่าการปกครองของประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด ต้องดูที่สิทธิเสรีภาพ

ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็ยิ่งมาก หากสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดหรือถูก ถิดรอน โดยผู้มีอำนาจในการปกครอง ประชาธิปไตยก็จะมีไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับ จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างเข้มงวด

ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราทุกคนย่อมต้องมีการจับจ่ายใช้สอย ชื่อข้าวของกันเป็นประจำ อันส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เนื่องจากปัจจุบันมีการเสนอขายสินค้าและบริการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากผู้ขายหรือผู้ประกอบการย่อมต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการ โดยนำวิธีการต่าง ๆ หลายรูปแบบเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการของตน ให้ได้รับความสนใจและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค (พัฒนา ชูสอน, 2543, หน้า 75)

การกระทำดังกล่าวนี้ ในบางกรณีอาจทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่อยู่ในฐานะที่ไม่ทราบสภาวะการของตลาด และข้อมูลอันเป็นจริงเกี่ยวกับคุณภาพและราคาสินค้าหรือบริการ ฉะนั้นหากมีการเอาเปรียบผู้ซื้อ ซึ่งเป็นผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นการบริโภคสินค้าหรือบริการ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ย่อมส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในเชิงลบ ไม่มีความเชื่อถือกันทางการค้า การทำธุรกรรมทางธุรกิจการค้าอาจมีผลกระทบได้ ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคออกมา เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 57 ความว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งก็ได้มีกฎหมายออกมารองรับคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้บัญญัติคุ้มครองและให้สิทธิผู้บริโภค โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (ขวัญชัย สันตสว่าง, 2549, หน้า 55)

1) สิทธิที่พึงได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ เช่น ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการโฆษณา หรือการแสดงฉลากของสินค้าหรือบริการ ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ทั้งนี้ ข่าวสารข้อมูลนั้นต้องปราศจากพิษภัยไม่ทำให้เกิดความหลงผิดในการใช้สินค้าหรือบริการนั้นอย่างไม่เป็นธรรม

2) สิทธิในความมีอิสระในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ อันได้แก่ สิทธิในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการโดยความสมัครใจปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม

3) สิทธิในการได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าและบริการนั้น ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือรับบริการที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและทรัพย์สินของผู้บริโภค มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้งาน หากสินค้าหรือบริการใดโดยสภาพมีความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยจะต้องมีข้อมูลให้คำแนะนำและคำเตือนอย่างละเอียด

4) สิทธิได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญาที่เป็นธรรม ไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ขายสินค้าหรือบริการนั้น

5) สิทธิในการได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย จากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคข้างต้นจนผู้บริโภคได้รับความเสียหาย

จากสิทธิของผู้บริโภคข้างต้น หากมีการละเมิดสิทธิดังกล่าว รัฐบาลจึงได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคนั้น คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งขึ้นอาศัยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มีอำนาจหน้าที่พอจะสรุปได้ดังนี้

1) เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคกล่าวคือ รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากผู้ประกอบการ โดยแจ้งไปที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร หรือในต่างจังหวัดจะมีองค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จำนวน 2 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด และคณะกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัด ยกเว้น กรุงเทพมหานคร

2) เมื่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ร้องเรียนมีมูล ก็จะดำเนินคดีแก่ผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภค ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของผู้ประกอบการซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิผู้บริโภค เช่น การตรวจสอบข้อความจากสื่อโฆษณาต่าง ๆ ว่ามีการใช้ข้อความอันเป็นเท็จหรือเกินจริง จนอาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดต่อข้อความนั้นได้ และเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้นแล้วเกิดความเสียหายขึ้นได้ในภายหลัง

3) สนับสนุนทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาอันเกิดแก่ผู้บริโภคร่วมกับองค์กรอื่น เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต ส่งเสริมให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปถึงข้อมูลข่าวสารในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ตลอดจนให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา ประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น เพื่อกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ เช่น สำนักงานกำหนดมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม หรือกระทรวงพาณิชย์ ประกาศร้านธงฟ้า เป็นต้น

ในปัจจุบันเราจะพบเห็นปัญหาเกี่ยวกับผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อโฆษณา ซึ่งส่วนใหญ่มักจะให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน เกินจริง ในสรรพคุณของสินค้าและบริการ ทำให้ประชาชนผู้บริโภคหลงเชื่อ ซื้อสินค้า

และบริการนั้น ๆ จนทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและอาจกระทบต่อสภาพรวมทางเศรษฐกิจได้ในที่สุด

นอกจากจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม กำหนดคุ้มครองสิทธิของประชาชนอีก และหากไม่เข้าบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับ ก็ยังมีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ความคุ้มครองเป็นการทั่วไปอีก (จิรวุฒิ รุ่งเรืองธรรม , 2548, หน้า 10)

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

การบริโภค (consumption) หมายถึง การกินหรือการใช้สินค้าและบริการเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ เมื่อผู้บริโภคต้องเผชิญกับการที่มีทรัพยากรจำกัดและต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการบริโภคสินค้าสิ่งที่มีผู้บริโภคได้รับคือความพอใจในสินค้านั้น ๆ เรียกทางเศรษฐศาสตร์ว่า “อรรถประโยชน์” ซึ่งหมายถึงความสามารถในการบำบัดความต้องการที่มีอยู่ในตัวสินค้า เราเรียกอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากบริโภคสินค้าจำนวนต่าง ๆ กันว่า อรรถประโยชน์รวม เมื่อ มีผู้บริโภคสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละหน่วย ของสินค้าที่เพิ่มขึ้นย่อมมีอรรถประโยชน์ที่แตกต่างกัน เราเรียกอรรถประโยชน์ที่เกิดจากแต่ละหน่วยของสินค้าที่บริโภคขึ้นว่า อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายคือค่าที่บอกให้รู้ว่าเมื่อปริมาณการบริโภคสินค้าเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย อรรถประโยชน์รวมจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด ในการบริโภคสินค้า (สรวิศ ลิมปริงยี, 2543, หน้า 40)

ประเทศไทยมีแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมานานพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่มีความหมายเป็นการเฉพาะ จนเมื่อปี พ.ศ.2512 สหพันธ์องค์การผู้บริโภคแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภคของประเทศต่าง ๆ รวมตัวกัน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเทพฯ ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เข้ามาชักชวนองค์การเอกชนในประเทศไทยให้จัดตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากองค์การเอกชนของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่พร้อม ต่อมาในปี พ.ศ.2514 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาของผู้บริโภค มีชื่อว่ากรรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภค และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาในภาคเอกชน จนกระทั่งในปี พ.ศ.2519 รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นคณะหนึ่ง แต่คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้สลายตัวไปพร้อมกับรัฐบาลในยุคนั้นตามวิถีทางการเมือง รัฐบาลสมัยต่อมาได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นอีกครั้ง และมีการศึกษาหามาตรการถาวรในการคุ้มครองผู้บริโภค จนได้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อปี พ.ศ.2522 โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากปัจจุบันการเสนอขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่ม

มากขึ้น ผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาดและความจริงที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้น บางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าหรือบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการโฆษณา เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นการไม่คุ้มค่า และผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีก็ไม่อาจจะระงับหรือยับยั้งการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่ จึงสมควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีกฎหมายที่รองรับการปฏิบัติงาน ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และ พ.ศ.2541

3. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522

งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา โดยที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการเสริมสร้างศักยภาพและการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์และวัตถุอันตราย ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องทำความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงหลายฉบับ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้แทนกฎหมายควบคุมคุณภาพอาหารเดิมที่ล้าสมัย โดยมีสาระสำคัญที่ควรทราบ เช่น

- องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอาหาร ในมาตรา 7 ถึงมาตรา 13
- หลักเกณฑ์การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการผลิตและนำเข้าอาหารในมาตรา 14 ถึงมาตรา 19
- หน้าที่ที่ผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติในมาตรา 20 ถึงมาตรา 24
- การควบคุมอาหารซึ่งเป็นส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ได้รับอันตรายจากการบริโภคอาหารปลอม อาหารไม่บริสุทธิ์และอาหารไม่ได้มาตรฐานในมาตรา 25 ถึงมาตรา 30
- การขึ้นทะเบียนและการโฆษณาเกี่ยวกับอาหาร เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมตำรับอาหารเฉพาะ เพื่อป้องกันมิให้มีการผลิตอาหารที่เป็นอันตรายหรือไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งมีการควบคุมการโฆษณาอาหารมิให้เกินความจริงจนทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด ซึ่งอยู่ในมาตรา 31 ถึงมาตรา 42

- นอกจากนี้ก็ยังมีการบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

4. พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติการขายยา พ.ศ.2493 เนื่องจากเล็งเห็นว่ากฎหมายเดิมไม่รัดกุมพอและไม่เหมาะสมแก่ภาวะการณ์ในโลกปัจจุบัน โดยมีสาระสำคัญที่ควรทราบดังนี้

- นิยามของคำที่เกี่ยวข้องกับยาในมาตรา 4
- องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยาในมาตรา 6 ถึงมาตรา 11
 - การขออนุญาตและออกใบอนุญาตเกี่ยวกับยาแผนปัจจุบัน เป็นการควบคุมและกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตการผลิต จำหน่าย และนำเข้ายาแผนปัจจุบัน ในมาตรา 12 ถึงมาตรา 18
- หน้าที่ของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับยาแผนปัจจุบัน เป็นส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของผู้รับใบอนุญาตผลิตและจำหน่ายยาแผนปัจจุบันในมาตรา 19 ถึงมาตรา 37
- หน้าที่ของเภสัชกร ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน ชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรม การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลหรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ เป็นส่วนที่บัญญัติหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเกี่ยวกับยาในมาตรา 38 ถึงมาตรา 45
- การขออนุญาตและออกใบอนุญาตเกี่ยวกับยาแผนโบราณ เป็นการควบคุม และกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตการผลิต จำหน่าย และนำเข้ายาแผนโบราณในมาตรา 46 ถึงมาตรา 52
- หน้าที่ของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับยาแผนโบราณ เป็นส่วนที่บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของผู้รับใบอนุญาตผลิตและจำหน่ายยาแผนโบราณในมาตรา 53 ถึงมาตรา 67
- หน้าที่ของผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ เป็นส่วนที่บัญญัติหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเกี่ยวกับยาในมาตรา 68 ถึงมาตรา 71
- ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน ยาเสื่อมคุณภาพ เป็นส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรง คือการควบคุมมิให้มีการผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายยาปลอม ยาผิดมาตรฐานหรือยาเสื่อมคุณภาพในมาตรา 72 ถึงมาตรา 75
- นอกจากนี้ก็มีการบัญญัติอำนาจของรัฐมนตรีในการออกประกาศเกี่ยวกับยา การขึ้นทะเบียนตำรับยา การควบคุมการโฆษณา ยา อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และบทกำหนดโทษอีกด้วย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุม รัดกุม และเหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน (จวัณชัย ไทยาภิรมย์, 2544, หน้า 56)

5. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2535

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นแทนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2517 โดยมีสาระสำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้

- นิยามของคำที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีและคณะกรรมการเครื่องสำอาง ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 12
- การควบคุมการผลิต นำเข้าและจำหน่ายเครื่องสำอางในมาตรา 13 ถึงมาตรา 29
- การควบคุมฉลากเครื่องสำอางในมาตรา 30 ถึงมาตรา 32
- การควบคุมเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในมาตรา 33 ถึงมาตรา 45
- นอกจากนี้ยังมีบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกด้วย

6. พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.2531

โดยที่ในปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์ได้พัฒนาขึ้นมามาก มีการผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกเครื่องมือแพทย์มากขึ้น ในขณะเดียวกันเครื่องมือแพทย์ ก็เป็นอุปกรณ์ที่มีผลต่อสุขภาพของประชาชน จึงเป็นการสมควรที่จะต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน และเพื่อควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือแพทย์ โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

- นิยาม อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีและคณะกรรมการเครื่องมือแพทย์ในมาตรา 3 ถึงมาตรา 11
 - การขออนุญาตและการอนุญาตรวมถึงการเลิกและโอนกิจการ เป็นบทบัญญัติเพื่อควบคุมการมี นำเข้าและจำหน่ายเครื่องมือแพทย์ในมาตรา 12 ถึงมาตรา 28 และมาตรา 35 ถึงมาตรา 40
 - หน้าที่ของผู้รับอนุญาตและผู้ประกอบการ เป็นการกำหนดหน้าที่ที่ผู้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติในมาตรา 29 ถึงมาตรา 32
 - ฉลากและเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์รวมทั้งการโฆษณา เป็นการควบคุมฉลากและเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ในมาตรา 33 ถึงมาตรา 34 และควบคุมการโฆษณาในมาตรา 41 ถึงมาตรา 43
 - อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ การสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต รวมทั้งการอุทธรณ์และบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมีบัญญัติไว้ในมาตรา 44 ถึงมาตรา 82

7. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นแทนพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ พ.ศ.2510 เนื่องจากปัจจุบันมีการนำวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่าง ๆ จำนวนมากบางชนิดมีอันตรายร้ายแรงต่อคน สัตว์ พืช ทรัพย์ และสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมวัตถุอันตรายทุกชนิดและมีระบบบริหารที่ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญที่ควรทราบดังนี้

- นิยาม อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีและคณะกรรมการวัตถุอันตรายในมาตรา 4 ถึงมาตรา 14
- การควบคุมวัตถุอันตราย เป็นบทบัญญัติเพื่อควบคุมการมี การนำเข้า การส่งออกและการผลิตวัตถุอันตรายในมาตรา 15 ถึงมาตรา 56
- หน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นส่วนของการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่งและผู้จำหน่ายวัตถุอันตรายในกรณีวัตถุอันตรายที่ครอบครองนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นในมาตรา 57 ถึงมาตรา 69
- นอกจากนี้ยังมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 70 ถึงมาตรา 89 อีกด้วย

8. พระราชบัญญัติมาตรการขังดวงวัด พ.ศ.2542

งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านขังดวงวัด อันเป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการค้าภายใน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นนายตรวจขังดวงวัด และมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำรับรองเครื่องขังดวงวัดชั้นหลัง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องทราบและเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติมาตรการขังดวงวัด พ.ศ.2542 ที่ตราขึ้นใช้แทนกฎหมายเดิม ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- นิยามของคำที่เกี่ยวข้องและอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีในมาตรา 4 ถึง 5 และมาตรา 7
- การกำหนดขอบเขตเครื่องขังดวงวัดที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ในมาตรา 8 ถึงมาตรา 11
- แบบมาตรฐานขังดวงวัด เป็นการกำหนดให้เครื่องขังดวงวัดต้องผ่านการตรวจสอบกับแบบมาตรฐานก่อนในมาตรา 12 ถึงมาตรา 15
- การควบคุมการผลิต นำเข้า จำหน่ายและซ่อมเครื่องขังดวงวัด มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 16 ถึงมาตรา 28
- การให้คำรับรอง เป็นการบัญญัติให้เครื่องขังดวงวัดต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน ซึ่งอยู่ในมาตรา 29 ถึงมาตรา 51

- อำนาจหน้าที่ของนายตรวจชั่งตวงวัด เป็นส่วนของการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้เป็นนายตรวจชั่งตวงวัด โดยให้ถือปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย ซึ่งอยู่ในมาตรา 52 ถึงมาตรา 61
- นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเพื่อควบคุมสินค้าหีบห่อ เครื่องชั่งตวงวัดเพื่อส่งออกและบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยในมาตรา 62 ถึงมาตรา 91 สำหรับการปฏิบัติหน้าที่นายตรวจชั่งตวงวัดของพนักงานเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กระทรวงพาณิชย์ได้ตราพระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมให้นายตรวจชั่งตวงวัดครอบคลุมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปกป้องข้อมูลส่วนตัวของลูกค้า

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ส่วนที่ 1 บททั่วไป และส่วนที่ 3 ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ไว้ดังต่อไปนี้

1) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

2) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวงนี้

มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

3) บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา 28 “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถกบฏบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

4) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

5) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้ การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับ หรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

6) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น เคหสถานหรือในที่ โหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

7) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ ภายในราชอาณาจักร การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มี สัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้”

8) สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคลตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครองเสรีภาพในเคหสถาน

มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิ ได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

9) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำ ด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

10) บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตาม

ความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

11)การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎ อัยการศึก

มาตรา 37 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยม ในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติ พิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่าง จากบุคคลอื่น

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” หมายถึง สิทธิของบุคคลที่ประกอบไปด้วยสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ในเรื่องดังกล่าวน่าจะจัดอยู่ในเรื่องของความเป็นอยู่ส่วนตัวซึ่งหมายความว่า สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และความมีสันโดษไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม โดยทั้งนี้ ขอบเขตที่บุคคลควรได้รับการคุ้มครองและการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลก็คือการดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระ มีการพัฒนาบุคลิกลักษณะตามที่ต้องการ สิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้และเป็นความพอใจตรงเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ , ออนไลน์, 2552)

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หมายถึงการที่บุคคลใช้เสรีภาพของตนมากเกินไปหรือใช้สิทธิของตนเกินขอบเขต จนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น คือทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย เสียชื่อเสียง ได้รับความกระทบจากการกระทำนั้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนา จงใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 28 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้
 ดังนั้น หากมีการละเมิดเกิดขึ้นกับบุคคลใด กฎหมายได้คุ้มครองให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด สามารถเรียกร้องเพื่อชดเชยความเสียหายนั้นได้ โดยการให้บุคคลที่ทำการละเมิดได้รับโทษ ซึ่งมีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งการรับผิดชอบเพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีหลายมาตรา

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ข้อฟ้องร้องที่สื่อมวลชนพบมากที่สุดคือ ข้อหาละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับความผิดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง “สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง” หมายถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในครอบครัว สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียง

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 421 ว่า การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” มาตรา 421 นี้ บัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันการแก้ตัวของบุคคล โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มักจะอ้างสิทธิและเสรีภาพที่ตนเองมีอยู่ โดยเฉพาะการอ้างสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมาตรา 39, 58, 59 หรือการอ้างสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ตลอดจนการอ้างสิทธิและเสรีภาพในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ที่ต้องนำเสนอข้อมูลหรือเปิดเผยความจริงต่อสาธารณชน แต่การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนก็ต้องมีเสรีภาพอยู่ในขอบเขตเช่นเดียวกัน ก็คือต้องไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น จนทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย

3. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ พ .ศ.2552 ประกาศ ณ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38(5) มาตรา 70(2) แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ครั้งที่ 11/2551 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2551 และครั้งที่ 13/2551 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2551 คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ
ประกันภัย เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ผ่านทางโทรศัพท์
พ.ศ.2552”

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในประกาศนี้

“บริษัท” หมายความว่า บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

“ตัวแทนประกันชีวิต” หมายความว่า ตัวแทนประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกัน
ชีวิต

“นายหน้าประกันชีวิต ” หมายความว่า นายหน้าประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการ
ประกันชีวิต

“ผู้มุ่งหวัง” หมายความว่า ผู้ที่ตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตชักชวนหรือชี้
ช่องหรือจัดการให้ทำประกันชีวิต

“การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ” ในกรณีที่ทำโดยตัวแทนประกันชีวิต
หมายความว่า การชักชวนผู้มุ่งหวังให้ทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ในกรณีที่ทำโดยนายหน้า
ประกันชีวิต หมายความว่า การชี้ช่องหรือจัดการให้ผู้มุ่งหวังทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท

ข้อ 4 ในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ ให้บริษัทปฏิบัติให้เป็นไป
ตามประกาศนี้

ข้อ 5 การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต หรือนายหน้าประกันชีวิตในการเสนอ
ขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่
กำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิตต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติภายใต้
การจัดการของบริษัทในประกาศนี้

ข้อ 6 ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศนี้
อาจเป็นเหตุให้นายทะเบียนมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็น
นายหน้าประกันชีวิต แล้วแต่กรณีตามความในมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ 2551

ข้อ 7 ในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ นอกจากบริษัทจะต้อง
จัดการให้ผู้เสนอขายปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ 8 ข้อ 9 แล้ว บริษัทยังต้อง
จัดการให้ผู้เสนอขายปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย

7.1 ห้ามชักชวนผู้เอาประกันภัยยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยอื่น เพื่อมาซื้อกรมธรรม์
ประกันภัยใหม่

7.2 ห้ามให้ข้อความที่เป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งเพื่อมุ่งหวังให้มีการประกันภัย

7.3 ห้ามมิให้คำแนะนำซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือละเว้นการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

7.4 ให้อธิบายหลักการเปิดเผยข้อความจริงในใบคำขอเอาประกันภัย และผลที่จะเกิดขึ้นหากมีการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง

ข้อ 8 บริษัทจะจัดให้มีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ได้ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

8.1 กรมธรรม์ประกันภัยที่เสนอขายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น

8.2 ผู้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยจะต้องเป็นตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตที่ได้รับอนุญาตจากบริษัทให้เสนอขายผ่านทางโทรศัพท์เท่านั้น

ในการนี้บริษัทจะต้องแจ้งชื่อตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตให้สำนักงานทราบภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากบริษัท

8.3 การเสนอขายให้กระทำในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ระหว่างเวลา 8.30 น.-19.00 น. เว้นแต่มีการนัดหมายล่วงหน้าว่าจะมีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย โดยความยินยอมของผู้มุ่งหวังที่ได้รับการนัดหมาย

8.4 ห้ามเสนอขายกับผู้มุ่งหวังที่ปฏิเสธการรับการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยมาแล้ว หรือผู้มุ่งหวังที่สำนักงานแจ้งให้บริษัททราบว่า เป็นผู้ไม่ประสงค์จะได้รับการติดต่อ เว้นแต่เวลาล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนนับแต่วันที่มีการปฏิเสธ หรือนับแต่วันที่บริษัทได้รับรายชื่อจากสำนักงาน แล้วแต่กรณี

เพื่อประโยชน์ในการนี้ บริษัทต้องดำเนินการให้ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต แจ้งรายชื่อบุคคล วัน เวลาที่มีการปฏิเสธการเสนอขายให้บริษัททราบทันที และบริษัทต้องจัดทำบัญชีดังกล่าวไว้ร่วมกับบัญชีรายชื่อที่บริษัทได้รับแจ้งจากสำนักงาน

ข้อ 9 วิธีการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทจะต้องจัดการให้ตัวแทนประกันชีวิต หรือนายหน้าประกันชีวิตปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยผ่านทางโทรศัพท์ ดังนี้

9.1 เมื่อมีการโทรศัพท์ไปยังผู้มุ่งหวัง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต จะต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุลของตน เลขที่ใบอนุญาต ชื่อบริษัทประกันชีวิตที่กำลังเสนอขาย หลังจาก

นั้นต้องแจ้งทันทีว่า ตนประสงค์จะเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่า ผাগหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

9.2 หากผู้มุ่งหวังไม่ประสงค์จะทำประกันภัย ไม่ต้องการรับการติดต่อ ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องยุติการสนทนาทันที แต่หากผู้มุ่งหวังต้องการทราบการได้มาซึ่งข้อมูลของตนเอง ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องแจ้งให้ทราบว่า ตนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มุ่งหวังมาได้อย่างไรก่อน จึงจะยุติการสนทนาได้

9.3 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มุ่งหวังให้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องขออนุญาตการบันทึกเสียงสนทนาก่อน หากได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงจะต้องขอคำยินยอมการอนุญาตให้บันทึกเสียงอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นให้บันทึกเสียงต่อไปจนกระทั่งสิ้นสุดการสนทนา และให้เก็บหลักฐานการบันทึกเสียงนั้นเป็นระยะเวลาเท่ากับสัญญาของกรมธรรม์ประกันภัยนั้น หากไม่ได้รับอนุญาต ห้ามตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตบันทึกเสียงสนทนาใด ๆ ทั้งสิ้น

9.4 ในการเสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องแนะนำให้ผู้มุ่งหวังทำประกันชีวิตให้เหมาะสมกับความเสี่ยงและความสามารถในการชำระเบี้ยประกันภัย (Suitability requirement) และในการอธิบายเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันภัยที่เสนอขาย ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะต้องอธิบายในเรื่องดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

9.4.1 ชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ของบริษัท

9.4.2 สรุปผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยและข้อยกเว้นความคุ้มครอง

9.4.3 จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระ ระยะเวลาเอาประกันภัยระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย ในการนี้ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าฝากหรือฝากเงินแทนการชำระเบี้ยประกันภัย

9.4.4 แจ้งวิธีชำระเบี้ยประกันภัย และให้เริ่มต้นความคุ้มครองตามวันที่ผู้มุ่งหวังกำหนด

9.4.5 แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย (free look period) โดยระบุด้วยว่าการใช้สิทธินี้ให้ใช้สิทธิได้ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือ มากกว่า 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการเสนอขาย โดยผู้มุ่งหวังจะได้รับเบี้ยประกันภัยคืนเต็มจำนวน

9.4.6 เมื่อมีการตอบตกลงทำประกันภัยให้บันทึกชื่อ นามสกุลพร้อมเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลนั้น

9.5 เมื่อผู้มุ่งหวังตอบตกลงที่จะทำประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิต จะต้องแจ้งการทำประกันชีวิตไปยังบริษัทในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ไม่เกินวันทำการถัดไป

9.6 ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตต้องแจ้งให้ผู้มุ่งหวังทราบระยะเวลาซึ่งผู้มุ่งหวังจะได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือได้รับการติดต่อจากบริษัทเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันภัย

9.7 ภายใน 7 วันนับแต่วันที่บริษัทส่งกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทต้องโทรศัพท์ไปขอคำยืนยันจากผู้มุ่งหวังอีกครั้งหนึ่ง (Confirmation call) เมื่อได้รับอนุญาตให้สนทนา จะต้องขออนุญาตผู้มุ่งหวังในการบันทึกเทปสนทนา โดยต้องบันทึกตั้งแต่ได้รับอนุญาตจนกระทั่งสิ้นสุดจากการสนทนา และให้บริษัทเก็บเทปสนทนาดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาของสัญญาประกันภัยนั้น ในการสนทนาต้องมีรายละเอียดดังนี้

9.7.1 ชื่อ นามสกุลของผู้ทำการติดต่อ

9.7.2 สอบถามผู้มุ่งหวังว่าได้รับกรมธรรม์ประกันภัย แล้วหรือไม่

9.7.3 ให้สอบถามผู้มุ่งหวังว่ามีข้อสงสัยเกี่ยวกับเงื่อนไข ความคุ้มครอง หรือข้อยกเว้นใด ๆ หรือไม่ หากมีจะต้องมีการอธิบายให้ผู้มุ่งหวังสิ้นสงสัย

9.7.4 หากผู้มุ่งหวังไม่มีข้อสงสัยให้สอบถามว่า ผู้มุ่งหวังยังคงยืนยันที่จะทำประกันภัยหรือไม่ หากยังยืนยันในการทำประกันภัยให้แจ้งสิทธิการขอยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้มุ่งหวังได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากบริษัท หรือมากกว่า 30 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแบบกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการเสนอขาย หากผู้เอาประกันภัยประสงค์จะยกเลิกการประกันภัย ให้บริษัทคืนเบี้ยประกันภัยเต็มจำนวนโดยไม่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น การคืนเบี้ยประกันภัยให้บริษัทดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับแจ้งการขอใช้สิทธิยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย

4. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

4.1 หลักการและเหตุผล

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในการให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและประวัติการชำระหนี้ของลูกค้าย่างเพียงพอว่าลูกค้ายานั้นมีประวัติเป็นอย่างไร และมีภาระหนี้อยู่กับสถาบันการเงินอื่นมากน้อยเพียงใด เท่าที่ผ่านมารการให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อของสถาบันการเงินยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วนส่งผลให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงแก่สถาบันการเงินนั้นและระบบสถาบันการเงินโดยรวม นอกจากนี้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมข้อมูลเครดิต

รวมทั้งยังไม่มีการคุ้มครองประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

4.2 สารสำคัญ

ในพระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า ธุรกิจข้อมูลเครดิต หมายถึง กิจการเกี่ยวกับการควบคุม และการประมวลผลข้อมูลเครดิตหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อเพื่อให้ออมูลเครดิตแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการที่เป็นสมาชิกหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางค้าปกติโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนี้จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีให้จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด และได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี แต่หากผู้ใดประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับก็ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในเวลาที่กำหนด โดยในระหว่างการศึกษาพิจารณาขอให้ผู้นั้นประกอบธุรกิจต่อไปได้จนกว่ารัฐมนตรีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต หรือบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่เกินกึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียนของบริษัทจำกัด หรือทุนชำระแล้วของบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด บริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้นที่สามารถประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดห้ามบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลที่ดำเนินการในราชอาณาจักรดำเนินกิจการ ทำการควบคุม หรือประมวลผลข้อมูลภายนอกราชอาณาจักร และห้ามจัดเก็บข้อมูลห้ามจัดเก็บ รวมถึงห้ามประมวลผลข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่กำหนดด้วย

นอกจากนี้บริษัทข้อมูลเครดิตยังต้องใช้คำนำหน้าชื่อว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต” ด้วยผู้ใดที่ไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิตจะใช้คำนำหน้าชื่อเช่นเดียวกันนี้ไม่ได้ และผู้ใดจะประกาศหรือโฆษณาว่าสามารถแก้ไขข้อมูลให้แตกต่างจากที่บริษัทข้อมูลเครดิตจัดเก็บหรือถือกัน ชัดขวาง หรือทำให้เกิดการผูกขาดในการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่ได้ ให้บริษัทข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิก หรือจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และต้องจัดข้อมูลให้เป็นระบบตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด อีกทั้งต้องเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ รวมทั้งการรับประกันภัย การรับประกันชีวิต และการออกบัตรเครดิตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และกำหนดหน้าที่ของสมาชิกไว้ด้วย เช่น หน้าที่ในการส่งข้อมูลของลูกค้าของตนแก่บริษัทข้อมูลเครดิตที่ตนเป็นสมาชิกและแจ้งเป็นหนังสือให้ลูกค้าของตนทราบโดยไม่เลือกปฏิบัติ หรือการส่งข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังกำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการให้ใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่านั้น และห้ามมิให้เปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูล ซึ่งหน้าที่ในการไม่เปิดเผยข้อมูลนี้เป็นหน้าที่สำคัญที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล สมาชิก หรือผู้ให้บริการ รวมถึงผู้ซึ่งรู้ข้อมูลจากการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ และผู้ซึ่งรู้ข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวข้างต้นตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ความคุ้มครองและความเป็นธรรม พระราชบัญญัติ ได้กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลไว้หลายประการ เช่น สิทธิที่จะรับรู้ว่าเป็นบริษัทข้อมูลเครดิตเก็บรักษาข้อมูลใดของตน, สิทธิที่จะตรวจสอบ แก้ไขข้อมูล เป็นต้น ซึ่งหากมีข้อโต้แย้งระหว่างเจ้าของข้อมูลกับบริษัทข้อมูลเครดิต สถาบันการเงิน สมาชิก หรือผู้ให้บริการ และ ไม่อาจหาข้อยุติได้ เจ้าของข้อมูลอาจอุทธรณ์ข้อโต้แย้งนั้นต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดได้ และเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดเป็นเช่นใดก็ให้ปฏิบัติตามนั้น ให้มี “คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ” ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต และมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ เช่น อำนาจหน้าที่ในการออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น

โดยในการปฏิบัติหน้าที่นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ หรือธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเสนอความเห็นมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วยก็ได้ อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการต้องให้ออกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของข้อมูลได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นตามสมควร เว้นแต่กรณีจำเป็นและเร่งด่วน นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามการเสนอแนะของคณะกรรมการให้ปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยทั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตได้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงตามที่กำหนดไว้ เช่น มีการประกอบกิจการโดยทุจริตหรืออาจทำให้ประชาชนเสียหาย เป็นต้น และพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตในกรณีการเปิดเผยข้อมูลและบทกำหนดโทษทางอาญาในการกระทำต่าง ๆ ไว้ด้วย

4.2.1 ผู้รักษาการตามกฎหมายและวันบังคับใช้

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 120 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่ง

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 114 ก หน้า 1 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2545

4.2.2 บทนิยาม

มาตรา 3 “ข้อมูล” หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงของ ข้อมูลเครดิตหรือคะแนนเครดิต ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือ โดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลเครดิต” หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำที่ขอสินเชื่อ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้ำ และคุณสมบัติของลูกค้ำที่ขอสินเชื่อ

(ก) กรณีบุคคลธรรมดา หมายความว่า ชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด สถานภาพ การสมรสอาชีพ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหนังสือเดินทาง และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (ถ้ามี)

(ข) กรณีนิติบุคคล หมายความว่า ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติบุคคล หรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

(2) ประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อของลูกค้ำที่ขอสินเชื่อรวมทั้งประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการ โดยบัตรเครดิต

“ข้อมูลห้ามจัดเก็บ” หมายความว่า ข้อมูลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับการรับบริการ การขอสินเชื่อ หรือที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะพิการทางร่างกาย

(2) ลักษณะทางพันธุกรรม

(3) ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาญา

(4) ข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“ธุรกิจข้อมูลเครดิต ” หมายความว่า กิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือประมวลผล ข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

“เจ้าของข้อมูล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล หรือเป็นเจ้าของประวัติลูกค้ำผู้ใช้บริการจากสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการขอสินเชื่อหรือบริการอื่นใด

4.2.3 การจัดตั้งบริษัทและการขอรับใบอนุญาต

มาตรา 6 การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจะกระทำได้อต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปบริษัท และได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี

การจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

การขอความเห็นชอบ การให้ความเห็นชอบ การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการเสี่ยค่าธรรมเนียมตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

4.2.4 การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

มาตรา 9 “ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทข้อมูลเครดิตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต”

มาตรา 10 “ห้ามมิให้บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูล จัดเก็บข้อมูลห้ามจัดเก็บ”

มาตรา 16 “บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิกหรือจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

มาตรา 18 วรรค 1 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและประมวลผลข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิตให้สมาชิกส่งข้อมูลของลูกค้าของตนแก่บริษัทข้อมูลเครดิตที่ตนเป็นสมาชิก และแจ้งให้ลูกค้าของตนทราบเกี่ยวกับข้อมูลที่ส่งไปเป็นหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นตามที่ตกลงกันภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ส่งข้อมูลแก่บริษัทข้อมูลเครดิต ในกรณีที่สมาชิกไม่อาจดำเนินการได้ทัน ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว สมาชิกอาจขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการได้ออีกไม่เกินสิบห้าวัน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 20 ให้บริษัทข้อมูลเครดิตเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิต โดยในการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้ง เว้นแต่เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด นอกจากการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทข้อมูลเครดิตเปิดเผยหรือให้ข้อมูลได้ในกรณีดังต่อไปนี้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลก่อน

(1) เมื่อมีคำสั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(2) เมื่อมีหนังสือจากพนักงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีดังกล่าว

(3) เมื่อมีหนังสือจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) เมื่อมีหนังสือจากบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

(5) เมื่อมีหนังสือจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

ทั้งนี้ การเปิดเผยหรือให้ข้อมูลตาม (4) หรือ (5) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเมื่อมีการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลตามวรรคสองแล้ว ให้บริษัทข้อมูลเครดิตแจ้งเป็นหนังสือแก่เจ้าของข้อมูลทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดเผยหรือให้ข้อมูล ในกรณีที่เป็นข้อมูลโดยรวมของสถาบันการเงินแห่งหนึ่งแห่งใดให้แจ้งแก่สถาบันการเงินนั้นทราบ

มาตรา 21 “ผู้ใช้บริการประเภทเดียวกันมีสิทธิได้รับข้อมูลอย่างเท่าเทียมกันจากบริษัทข้อมูลเครดิต”

มาตรา 22 ผู้ใช้บริการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามมาตรา 20 เท่านั้น
- (2) ห้ามมิให้เปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูล

มาตรา 23 ให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลตามมาตรา 20 วรรคสอง ใช้ข้อมูลดังกล่าวนั้นเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะการนั้น และต้องเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับในที่ปลอดภัยเพื่อมิให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อมูลนั้น

มาตรา 24 ภายใต้บังคับมาตรา 20 ห้ามมิให้บุคคลดังต่อไปนี้เปิดเผยข้อมูล

- (1) บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล หรือผู้ใช้บริการ
- (2) ผู้ซึ่งรู้ข้อมูลจากการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ใน (1)

(3) ผู้ซึ่งรู้ข้อมูลจากบุคคลตาม (1) หรือ (2)

4.2.5 การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล

มาตรา 25 เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะรับรู้ว่าเป็นบริษัทข้อมูลเครดิตเก็บรักษาข้อมูลใดของตน
- (2) สิทธิที่จะตรวจสอบข้อมูลของตน
- (3) สิทธิที่จะขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง
- (4) สิทธิที่จะโต้แย้งเมื่อทราบว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง
- (5) สิทธิที่จะได้รับแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูลของตนภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (6) สิทธิที่จะได้รับทราบเหตุแห่งปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการจากสถาบัน

การเงิน ในกรณีที่สถาบันการเงินใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตมาเป็นเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการ

(7) สิทธิที่จะทำการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการตามมาตรา 27 เจ้าของข้อมูลอาจเสียค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบข้อมูลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ไม่เกินสองร้อยบาท

4.2.6 ความรับผิดชอบทางแพ่ง

มาตรา 41 บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา 51 บริษัทข้อมูลเครดิตใดหรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกของตนหรือผู้ใช้บริการเพื่อประโยชน์อย่างอื่นหรือเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่ผู้อื่น นอกเหนือจากที่กำหนดในมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 52 ผู้ใช้บริการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 22 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 53 บุคคลใด หรือกรรมการ หรืออนุกรรมการผู้ใดรับรู้ข้อมูลของบุคคลใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23 หรือจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้นั้นนำข้อมูลดังกล่าวไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การเปิดเผยตามหน้าที่
- (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
- (3) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (4) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขการดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิต
- (5) การเปิดเผยแก่ทางการหรือหน่วยงานในประเทศที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่นตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น
- (6) การเปิดเผยเมื่อได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของข้อมูลเป็นหนังสือเฉพาะครั้ง
- (7) การเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

5. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2550 กฎหมายดังกล่าว จะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป และเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำความผิดใด ๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใด ๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดย มิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ข่มขู่ให้เกิดความเสียหาย กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ในพระราชบัญญัติจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หมวดความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และหมวดอำนาจของเจ้าหน้าที่ แต่ ณ ที่นี้ จะขอกล่าวเพียงบางมาตราที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีเว็บไซต์เป็นของตัวเอง เพื่อให้เว็บมาสเตอร์และเจ้าของเว็บไซต์ได้ระวังตัว จะได้ไม่ผิดกฎหมายแบบไม่เจตนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการรับส่งอีเมล

ในหมวด 1 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เน้นการกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดที่ครอบคลุมระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ การส่งข้อมูลขยะ การเผยแพร่ข้อมูลโดยมิชอบ การสนับสนุนยินยอมให้เกิดการกระทำความผิด และการละเมิดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ การทำความเข้าใจเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน แม้ไม่ใช่ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ ไม่ใช่พนักงานคอมพิวเตอร์ หรือใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น แต่ทุกคนควรรู้กฎหมายเพื่อมิให้ถูก

ละเมิดเหมือนเช่นในอดีต เช่น ถูกตัดต่อรูปถ่าย (Photo retouch) ถูกเผยแพร่วีดีโอคลิป (Video clip) รับอีเมลล์ขยะ (Junk mail) ถูกบุกรุกเข้าระบบ (Intruder) ถูกลักลอบคัดข้อมูล (Sniffing) หรือทำให้ข้อมูลเสียหาย (Damage data)

เว็บไซต์ขององค์กรเสมือนหน้าต่างสำหรับนำเสนอข้อมูลที่เข้าถึงได้ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต มีซอฟต์แวร์ที่องค์กรนำมาใช้เพื่อเปิดบริการเว็บไซต์ บริการฐานข้อมูล บริการเชื่อมต่อเครือข่าย และระบบรักษาความปลอดภัย โดยซอฟต์แวร์เหล่านั้นถูกพัฒนาโดยมนุษย์เพียงไม่กี่กลุ่ม จึงเป็นที่นิยม และนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย มีนักคอมพิวเตอร์มากมายศึกษาจุดบกพร่องของโปรแกรมเหล่านั้น เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ การหาจุดบกพร่องเป็นการใช้ความรู้รอบด้าน เป็นสิ่งที่พึงกระทำของผู้ดูแลระบบหรือนักพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ต้องการปิดจุดบกพร่องเหล่านั้นในซอฟต์แวร์ของตน แต่ถ้การหาจุดบกพร่องของซอฟต์แวร์กระทำโดยคนนอกและนำไปใช้ในทางลบ เช่น การแฮกระบบคอมพิวเตอร์ (Computer hacking) การเขียนไวรัส (Virus) การแฮกเว็บไซต์ (Website hacking) การแฮก ซอฟต์แวร์ (Software cracking) ย่อมเป็นการแสดงความสามารถที่ไม่ถูกต้องจนอาจถูกปรับ หรือจำคุกในที่สุด

ในพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวถึงการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการรับส่งอีเมลล์ไว้ในมาตรา 11 ว่า ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลดังกล่าว อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ในมาตรา 10 ผู้ใดกระทำประการใดโดยมิชอบ เพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีถ้าเป็นการส่งอีเมลล์ จะหมายถึงการส่งอีเมลล์ที่แฝงไวรัสโทรจัน (Trojan) หรือเมลล์บอมบ์ เมื่อผู้รับเปิดอีเมลล์อ่านจะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานสะดุด ช้าลง หรือทำให้เครื่องใช้งานใช้งานไม่ได้ หากก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนหรือสร้างความเสียหายที่กระทบต่อความมั่นคง ระบบเศรษฐกิจ ของชาติ อัตราโทษจะเพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

การส่งอีเมล (E-mail) หรือการ Forward mail ที่เข้าข่ายรูปไป ลามก อนาจาร ภาพตัดต่อ ข้อความที่ไม่เป็นจริง ข้อความทำลายชื่อเสียง หรือทำให้บุคคลอื่นเสียหาย ข้อความที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ข้อความเหล่านี้ถือว่าผิดกฏหมาย นอกจากนี้หากไม่ใช้การ Forward mail แต่เป็นการโพสต์ไว้ตามเว็บไซต์ต่าง ๆ ตามกระฎู๋ เว็บบอร์ด บล็อก (Blog) ยังเข้าข่ายกระทำความผิดตามมาตรา 14 นี้ด้วย นอกจากนี้หากท่านเป็นเจ้าของเว็บ เว็บบอร์ดแล้วปล่อยให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นที่เว็บของท่าน ท่านจะมีความผิดฐานรู้เห็น ยินยอม ให้เกิดข้อความลามก อนาจาร ข้อความกล่าวเท็จพาดพิงให้บุคคลอื่นเกิดความเสียหาย ข้อความทำทนายอำนาจรัฐ หรือข้อความที่ก่อให้เกิดความไม่สงบ ในมาตรา 15 ด้วย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 16

ผู้ให้บริการผู้ใจจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14

นอกจากนี้ในมาตรา 16 ยังได้บัญญัติว่า ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติมหรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่ง เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิด

ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

บทบัญญัติตามมาตรา 16 นี้ หมายถึง การนำภาพที่สร้างความเสื่อมเสียเสียหาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย โดยภาพนั้นมาจากการตัดต่อ แล้วนำไปโพสต์ไว้ตามเว็บไซต์ Forward mail ถือว่ามีความผิดตามมาตรา 16 ด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีข้อควรระวังอีกข้อสำหรับเจ้าของเว็บหรือเว็บมาสเตอร์ ในการเก็บข้อมูลผู้เข้าใช้งานในระบบเว็บไซต์ของตนเอง ทั้งชื่อ นามสกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลข IP หมายถึง กลุ่มของตัวเลขที่ใช้อ้างอิงถึงเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เครือข่ายในอินเทอร์เน็ต หมายเลขไอพีประกอบด้วย กลุ่มของตัวเลข 4 ชุด แต่ละชุดมีจุดกั้นกลาง โดยตัวเลขแต่ละชุดจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1-255 เช่น 66.116.142.156 หรือ 66.116.136.148 เป็นต้น เพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ใช้งานได้ไม่ต่ำกว่า 90 วัน ตามมาตรา 26

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 26

ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่า 90 วัน นับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้

การให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ให้บริการนับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน นับตั้งแต่การให้บริการสิ้นสุดลง

ความในวรรคหนึ่งจะใช้กับผู้ให้บริการประเภทใด อย่างไร และเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ให้บริการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท พัฒนาการของกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในเบื้องต้นนั้น พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงลักษณะการทำความผิดต่อระบบคอมพิวเตอร์ ระบบข้อมูล และระบบเครือข่าย ซึ่งอาจสรุปความผิดสำคัญได้ 3 ฐานความผิด คือ (กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ตอน: การกำหนดฐานความผิดและบทกำหนดโทษ

- 1) การเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจ (Unauthorized access)
- 2) การใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่ชอบ (Computer misuse)
- 3) ความผิดเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ (Computer related crime)

ทั้งนี้ ความผิดแต่ละฐานที่กำหนดขึ้นดังที่สรุปไว้ข้างต้น มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) ความผิดฐานเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจหรือโดยฝ่าฝืนกฎหมาย และการใช้คอมพิวเตอร์ในทางมิชอบ

การกระทำความผิดด้วยการเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจหรือโดยฝ่าฝืนกฎหมาย และการใช้คอมพิวเตอร์ในทางมิชอบ ถือเป็น การกระทำที่คุกคามหรือเป็นภัยต่อความปลอดภัย (Security) ของระบบคอมพิวเตอร์และระบบข้อมูล เมื่อระบบไม่มีความปลอดภัยก็จะส่งผลกระทบต่อความครบถ้วน (Integrity) การรักษาความลับ (Confidential) และเสถียรภาพในการใช้งาน (Availability) ของระบบข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์

1) การเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจ

การฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ อาจเกิดได้หลายวิธี เช่น การเจาะระบบ (Hacking or cracking) หรือการบุกรุกทางคอมพิวเตอร์ (Computer trespass) เพื่อทำลายระบบคอมพิวเตอร์ หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล หรือเพื่อเข้าถึงข้อมูล que เก็บรักษาไว้เป็นความลับ เช่น รหัสลับ (Passwords) หรือความลับทางการค้า (Secret trade) เป็นต้น ทั้งนี้ ยังอาจเป็นที่มาของการกระทำผิดฐานอื่น ๆ ต่อไป เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อฉ้อโกงหรือปลอมแปลงเอกสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนืองเป็นมูลค่ามหาศาลได้

คำว่า “การเข้าถึง” ในที่นี้หมายถึง การเข้าถึงทั้งในระดับกายภาพ เช่น ผู้กระทำความผิดกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยนั่งอยู่หน้าคอมพิวเตอร์นั่นเอง และหมายรวมถึง การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแม้บุคคลที่เข้าถึงจะอยู่ห่างโดยระยะทางกับเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่สามารถเจาะเข้าไปในระบบที่ตนต้องการได้

“การเข้าถึง” ในที่นี้จะหมายถึง การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ ดังนั้น จึงอาจหมายถึง การเข้าถึงฮาร์ดแวร์ หรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลที่ถูกบันทึกเก็บไว้ในระบบเพื่อใช้ในการส่งหรือโอนถึงอีกบุคคลหนึ่ง เช่น ข้อมูลจราจร เป็นต้น

นอกจากนี้ “การเข้าถึง” หมายถึง การเข้าถึงโดยผ่านทางเครือข่ายสาธารณะ ตัวอย่างเช่น อินเทอร์เน็ต อันเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายหลายๆ เครือข่ายเข้าด้วยกัน และยังหมายถึง การเข้าถึงโดยผ่านระบบเครือข่ายเดียวกันด้วยก็ได้ เช่น ระบบ LAN (Local area network) อันเป็นเครือข่ายที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน

สำหรับมาตราดังกล่าวนี้ กำหนดให้การเข้าถึงโดยมิชอบเป็นความผิด แม้ว่าผู้กระทำจะมีได้มีมูลเหตุจงใจเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม ทั้งนี้ เพราะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวนี้สามารถก่อให้เกิดการกระทำผิดฐานอื่นหรือฐานที่ใกล้เคียงค่อนข้างง่ายและอาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง อีกทั้งการพิสูจน์มูลเหตุจงใจกระทำได้อ่อนข้งยาก

2) การลักลอบดักข้อมูล

มาตรานี้บัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการลักลอบดักข้อมูลโดยฝ่าฝืนกฎหมาย (Illegal interception) เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (The

right of privacy of data communication) ในทำนองเดียวกับการติดต่อสื่อสารรูปแบบเดิมที่ห้ามดักฟังโทรศัพท์หรือแอบบันทึกเทปลับ เป็นต้น

“การลักลอบดักข้อมูล” หมายถึง การลักลอบดักข้อมูลโดยวิธีการทางเทคนิค (Technical means) เพื่อลักลอบดักฟัง ตรวจสอบหรือติดตามเนื้อหาสาระของข่าวสารที่สื่อสารถึงกันระหว่างบุคคล หรือกรณีเป็นการกระทำอันเป็นการล่อลวงหรือจัดหาข้อมูลดังกล่าวไว้กับบุคคลอื่น รวมทั้งการแอบบันทึกข้อมูลที่สื่อสารถึงกันด้วย ทั้งนี้ วิธีการทางเทคนิคยังหมายถึง อุปกรณ์ที่มีสายเชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย และหมายรวมถึงอุปกรณ์ประเภทไร้สาย เช่น การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การกระทำที่เป็นความผิดฐานลักลอบดักข้อมูลนั้น ข้อมูลที่ส่งต้องมีใช้ข้อมูลที่ส่งและเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ได้ (Non-public transmissions) การกระทำความผิดฐานนี้จึงจำกัดเฉพาะแต่เพียงวิธีการส่งที่ผู้ส่งข้อมูลประสงค์จะส่งข้อมูลนั้นให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจงเท่านั้น ดังนั้น มาตรการนี้จึงมิได้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของข้อมูลที่ส่งด้วยแต่อย่างใด

3) ความผิดฐานรบกวนระบบ

ความผิดดังกล่าวนี้คือ การรบกวนระบบข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์ (Data and system interference) โดยมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดที่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายต่อข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์ โดยมุ่งคุ้มครอง ความครบถ้วนของข้อมูล และเสถียรภาพในการใช้งานหรือการใช้ข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่บันทึกไว้บนสื่อคอมพิวเตอร์ได้เป็นปกติ

ตัวอย่างของการกระทำความผิดฐานดังกล่าวนี้ ได้แก่ การป้อนข้อมูลที่มีไวรัสทำลายข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือการป้อนโปรแกรม Trojan horse เข้าไปในระบบเพื่อขโมยรหัสผ่านของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับเพื่อใช้ลบ เปลี่ยนแปลง แก้ไขข้อมูลหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนข้อมูลและระบบ หรือการป้อนโปรแกรมที่ทำให้ระบบปฏิเสธการทำงาน (Denial of service) ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก หรือการทำให้ระบบทำงานช้าลง เป็นต้น

4) การใช้อุปกรณ์ในทางมิชอบ

มาตรานี้จะแตกต่างจากมาตราก่อน ๆ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการผลิต แจกจ่าย จำหน่าย หรือครอบครองอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น อุปกรณ์สำหรับเจาะระบบ รวมถึงรหัสผ่านคอมพิวเตอร์ รหัสการเข้าถึง หรือข้อมูลอื่นในลักษณะคล้ายคลึงกันด้วย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อปกป้องระบบหรือทดสอบระบบ แต่การจะนำอุปกรณ์เหล่านี้มาใช้ได้ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องมีอำนาจหรือได้รับอนุญาตให้กระทำเช่นนั้น

สำหรับการแจกจ่ายนั้นให้รวมถึงการส่งข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้ผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง (Forward) หรือการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเข้าด้วยกัน (Hyperlinks) ด้วย

ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล

1. สาระของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยกกร่างขึ้นในร่างแรก ๆ โดยอาศัยแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for economic cooperation and development) หรือ OECD และ Directive 95/46/EC of the European parliament and of the council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data ของสหภาพยุโรป โดยเน้นที่ประเทศอิตาลี เป็นสำคัญ และต่อมาในการพิจารณาได้มีการอาศัยเทียบเคียงกับกฎหมายของอีกหลายประเทศ เช่น เยอรมัน อังกฤษ ออสเตรเลีย ฮอลแลนด์ เป็นต้น

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปนี้ เป็นการพิจารณาต่างร่างที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2544

เจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีเจตนารมณ์เพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยการกำหนดหลักเกณฑ์การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานเอกชนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งกำหนดกลไกในการกำกับดูแล เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2. ขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 3 ว่า บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายหรือกฎหมายใดที่มีสภาพบังคับในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ และมีหลักประกันความเป็นธรรมและมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

ข้อสังเกต ขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลข้างต้นทำให้ครอบคลุมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองของหน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้ง ๆ ที่ในกรณี

ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งคงต้องมีการพิจารณาในประเด็นของขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลว่า เหมาะสมหรือไม่ที่จะให้ขอบเขตดังกล่าวไว้ หรือจะจำกัดขอบเขตให้ครอบคลุมเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองของเอกชนเท่านั้น

3. ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครอง

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้คำนิยามของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ว่า “หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม”

ข้อสังเกต ปกติความเป็นส่วนตัวอันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะมีได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่มีอยู่ในนิติบุคคล แต่ในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ได้บัญญัติชี้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นหมายถึงแต่เฉพาะของบุคคลธรรมดาเท่านั้น ทำให้อาจเกิดการตีความในภายหลังได้ว่า “บุคคล” หมายถึงทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ได้

การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(1) การเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย แก้ไข เปลี่ยนแปลง ลบ หรือกระทำการใด ๆ ต่อข้อมูลส่วนบุคคลชอบที่จะปฏิบัติได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งหมายความว่า จะมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลต่าง ๆ ได้ ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบันทึกหรือพิมพ์เผยแพร่จะกระทำมิได้ เว้นแต่

- เป็นการเก็บรวบรวมภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมของผู้เก็บรวบรวม และ
- การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น กระทำเพียงเท่าที่จำเป็น ตามกรอบวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม

(3) ในกรณีที่ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบันทึกหรือพิมพ์เผยแพร่ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องแจ้งให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ ในขณะนั้นหรือในทันทีเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแล้วเสร็จถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม
- บทบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตหรือกำหนดให้มีการเก็บรวบรวม
- บุคคลหรือหน่วยงานซึ่งผู้เก็บรวบรวมมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าว

(4) ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ

หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่

- กระทำเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพของบุคคล
- กระทำโดยองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร โดยข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสมาชิกขององค์กรนั้น และได้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บข้อมูลว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว โดยไม่ได้รับความยินยอม

- กระทำเพื่อประโยชน์การศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ทางสถิติที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ หรือสุขภาพโดยรวมของประชาชน

(5) ในกรณีที่ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบันทึก หรือ พิมพ์เผยแพร่ ถ้าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่เผยแพร่ทั่วไป ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องดำเนินการ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมั่นใจได้ว่าการเก็บรวบรวมนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทันสมัย ครบถ้วน และไม่ล่วงล้ำหรือก้าวล่วงกิจการส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(6) ผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการดังนี้

- กำหนดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัย ไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข เผยแพร่โดยปราศจากอำนาจ หรือนำไปใช้โดยมิชอบ และ

- ในกรณีที่ต้องให้บันทึกข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น ต้องดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นใช้ หรือเปิดเผยบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ

(7) ผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ต้องจัดทำรายการดังต่อไปนี้ ให้เจ้าของข้อมูลหรือคณะกรรมการตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

- ลักษณะของข้อมูลที่มีการเก็บบันทึก
- วัตถุประสงค์ของการเก็บบันทึกแต่ละประเภท
- ประเภทของบุคคลที่มีการจัดเก็บข้อมูลไว้
- ระยะเวลาการเก็บข้อมูลแต่ละประเภท
- เงื่อนไขเกี่ยวกับบุคคลที่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลนั้น 6 ขั้นตอนที่กำหนดให้ต้องดำเนินการเมื่อมีการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล
- บุคคลที่เกี่ยวข้องมีสิทธิขอเข้าถึงบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ซึ่งบรรดาผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลมีอยู่ เว้นแต่เป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น

(8) ผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ต้องดำเนินการแก้ไข ลบ หรือเพิ่มเติมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้อง ทันสมัย สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ทำการแก้ไข ลบ หรือเพิ่มเติมตามที่บุคคลที่เกี่ยวข้องร้องขอ และไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องแก้ไข ผู้นั้นต้องบันทึกข้อความของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ทำให้ทำการแก้ไข ลบ หรือเพิ่มเติมข้อมูลส่วนบุคคลไว้กับข้อมูลนั้น

(9) ผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล จะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนต่อผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลไว้ก่อนหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามปกติภายใต้วัตถุประสงค์ของการจัดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

- เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

- ให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด

- เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

- ให้ข้อมูลส่วนบุคคลต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

- ให้ข้อมูลส่วนบุคคลต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

(10) ห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เท่าเทียมกันในสาระสำคัญเช่นเดียวกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

- เป็นความจำเป็นเพื่อชำระหนี้ตามความผูกพันที่เป็นผลของสัญญา ซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือเป็นสัญญาระหว่างหน่วยงานกับบุคคลอื่นที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล

- กระทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้

4. จริยธรรมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้วางหลักเกณฑ์เพื่อให้ภาคเอกชนสร้างกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม และมีให้เป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้กับภาคเอกชนในกรณีที่กฎหมายประกาศใช้ โดยประมวลจริยธรรมดังกล่าวนั้นจะต้องไม่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมที่ภาคเอกชนกำหนด โดยมีอำนาจที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) การกำหนดนโยบาย
- (2) การวางหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ
- (3) การวินิจฉัยข้อพิพาท

5. การร้องเรียน และการอุทธรณ์

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้กำหนดให้ในกรณีที่บุคคลที่ถูกกระทบสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบังคับให้เป็นไปตามสิทธิของตน และผู้ถูกกระทบสิทธิยังอาจดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อีก นอกจากนั้น ในกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเข้าตรวจสอบด้วยตนเองกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง และหากพบคณะกรรมการมีอำนาจดังนี้

- (1) สั่งห้ามการดำเนินการดังกล่าว
- (2) สั่งให้หน่วยงาน ผู้เก็บรวบรวม ผู้ครอบครอง หรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการใด ๆ ภายใต้งบเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) ในกรณีที่การดำเนินการไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ อาจสั่งให้หน่วยงาน ผู้เก็บรวบรวม ผู้ครอบครอง หรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายการดำเนินการดังกล่าว

6. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีสถานะเป็นนิติบุคคล

7. ความรับผิดทางแพ่ง

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้นำแนวคิดในเรื่องความรับผิดเด็ดขาดมาใช้ในความรับผิดทางแพ่งในกรณีที่มีการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป็นหลักการสำคัญไว้ว่า การดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลด้วยประการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหรือผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหรือผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าการดำเนินการเช่นนั้นเกิดจาก

- (1) เหตุสุดวิสัย
- (2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ
- (3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่นนั่นเอง
- (4) การดำเนินการครบถ้วนตามประมวลจริยธรรมที่ตนจัดทำขึ้น

ข้อสังเกต หากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใช้บังคับ บทบัญญัติข้างต้นเอกชนผู้จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลต้องระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎหมายนี้อย่างเข้มงวด อาจทำให้ต้องรับผิดในทางแพ่งได้โดยง่าย

8. โทษทางอาญา

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติฝ่าฝืนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้หลายกรณี ที่สำคัญ เช่น

(1) ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ผู้ใดเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย ทำการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงหรือโดยเปิดเผย อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้วพบว่า หากมีการประกาศใช้เป็นกฎหมายโดยมีเนื้อหาสาระในทำนองที่กล่าวมาข้างต้น จะส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชนโดยตรง ซึ่งแต่เดิมไม่มีกฎหมายควบคุมจึงน่าจับตามองร่างกฎหมายนี้อย่างใกล้ชิดว่าจะมีเนื้อหาสาระที่แน่นอนในทิศทางใด เพื่อเตรียมการ

รองรับเมื่อกฎหมายใช้บังคับ เพราะกฎหมายได้กำหนดผลการฝ่าฝืนไว้ทั้งความรับผิดทางแพ่งและทางอาญา

อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยังมีหลายประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณา ซึ่งต้องติดตามต่อไป โดยเฉพาะในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ขอบเขตของกฎหมาย ในประเด็นที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะครอบคลุมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในการครอบครองของรัฐและเอกชน หรือจะจำกัดเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในการครอบครองของเอกชนเท่านั้น

2) การตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเพียงคณะเดียว มีหน่วยงานรัฐอื่นแสดงความเห็นว่า การมีกรรมการชุดเดียวที่มีอำนาจทั้งออกระเบียบ วางนโยบาย และวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ จึงมีการเสนอให้มีกรรมการ 2 ชุด แยกหน้าที่ในการวางระเบียบออกจากหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาท

3) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีการจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นเอกเทศตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีความเห็นจากหน่วยงานรัฐอื่นว่า ไม่เหมาะสมควรดำเนินการให้หน่วยงานที่ดูแลกฎหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งหมด รวมอยู่ที่หน่วยงานเพียงหน่วยเดียวเพื่อความเป็นเอกภาพ

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ

ในเรื่องของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” จะเป็นเรื่องใหม่ที่คนไทยไม่คุ้นเคย แต่จริง ๆ แล้วข้อมูลส่วนบุคคลของคนไทยถือว่าได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 โดยบทบัญญัติของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และยังคงความสำคัญอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

1. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของมาเลเซีย

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data protection law) ของประเทศมาเลเซีย มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) สิทธิของผู้ใช้ข้อมูล ได้แก่

- สิทธิในการบอกปิดคำร้องขอเข้าถึงข้อมูลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล
- สิทธิในการบอกปิดคำร้องขอตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล
- สิทธิในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบางชนิดที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

ให้เปิดเผยได้ หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามที่กำหนดในกฎหมาย

- การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลใดก็ตามที่ได้รับความสะดวกเสียหายจาก

การที่ผู้ใช้ข้อมูลได้กระทำการอันละเมิดกฎหมายนี้ จะต้องได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากผู้ข้อมูลที่ได้กระทำการละเมิด ความเสียหายที่บุคคลได้รับจากการกระทำของผู้ใช้ข้อมูลนั้นกฎหมายยังรวมถึงความเสียหายทางจิตใจด้วย (Injury to feeling)

2) หน้าที่ของผู้ใช้ข้อมูล

- การส่งรายงานของผู้ใช้ข้อมูลและการลงทะเบียนของผู้ใช้ข้อมูล (Data user return and register of data user)

กฎหมายนี้กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรี ในการแบ่งประเภทของผู้ใช้ข้อมูล (Data user) โดยการประกาศในราชกิจจานุเบกษา และยังกำหนดหน้าที่ของผู้ใช้ข้อมูลทุกรายภายหลังที่มีการกำหนดประเภทผู้ใช้ข้อมูล ว่าต้องทำการส่งรายงานของผู้ใช้ข้อมูล ต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้คณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคลทำการลงทะเบียนผู้ใช้ข้อมูล และเมื่อมีกรณีที่น่าสงสัยว่าผู้ใช้ข้อมูลกระทำการที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ใช้ข้อมูล คณะกรรมการสามารถที่จะเพิกถอน ทะเบียนของผู้ใช้ข้อมูลได้

- ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการ (Codes of practice) กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคล ทำหน้าที่ในการริเริ่ม และกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการประกอบกิจการของผู้ใช้ข้อมูล (data user) ให้เป็นไปตามกฎหมายนี้

โดยในการกำหนด การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับนั้นจะต้องมีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคล ตัวแทนจากผู้ข้อมูล และตัวแทนจากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และในการเสนอข้อบังคับนั้น ผู้ใช้ข้อมูลสามารถที่จะเสนอร่างข้อบังคับต่อคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคลได้ และผู้ใช้ข้อมูล ที่ปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการประกอบกิจการนี้จะได้รับการคุ้มครองโดยผลทางกฎหมาย

3) คณะกรรมการ

กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีจะต้องทำการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคล (Commissioner for personal data protection) พร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้รัฐมนตรีได้ทำการแต่งตั้งขึ้นนั้นมีอำนาจในการแต่งตั้งพนักงาน และเจ้าหน้าที่ได้โดยอาศัยคำแนะนำและยินยอมของรัฐมนตรี และกฎหมายยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ให้มีอำนาจในการให้คำแนะนำรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และภารกิจที่เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับประเทศ การควบคุมดูแลเกี่ยวกับการร้องทุกข์ตามกฎหมายนี้เป็นต้น

นอกจากนั้น กฎหมายยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data protection tribunal) ซึ่งเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจ (Ad hoc) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการ โดยทำหน้าที่ในการวินิจฉัย และตรวจสอบในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยคำวินิจฉัยขององค์กรนี้เป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีก และผูกพันคู่กรณี

คณะกรรมการวินิจฉัยนั้นประกอบด้วยประธานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้พิพากษาของศาลสูง (Judge of the high court) และแต่งตั้งเพิ่มอีกไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 6 คน โดยในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งมาจาก ผู้ใช้ข้อมูลจำนวนไม่เกิน 2 คน เจ้าของข้อมูลจำนวนไม่เกิน 2 คน และบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควรอีกจำนวนไม่เกิน 2 คน

และในการตัดสินใจขาดของคณะกรรมการนั้น ใช้วิธีการนับคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานมีเพิ่มอีก 1 เสียงเป็นเสียงชี้ขาด

4) บทกำหนดโทษ

กฎหมายได้กำหนดโทษของบุคคลทั้งโทษจำคุกและโทษปรับในกรณีที่บุคคลนั้นได้กระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จในการร้องขอเข้าไปตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลยินยอมตามที่ร้องขอนั้น

(2) แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ใช้ข้อมูล

(3) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ใช้ข้อมูล

(4) ใช้กระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

(5) ละเลยไม่กระทำการตามที่คณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอตามกฎหมายนี้

(6) กระทำการรวบรวม ครอบครอง ประมวลผล หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลชนิดพิเศษ (Sensitive personal data) ที่ขัดกับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้

(7) กระทำการขาย หรือจะขายข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับมาจากการกระทำที่ขัดกับหลักของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายนี้

กฎหมายได้กำหนดโทษของผู้ใช้ข้อมูลไว้เป็นการเฉพาะซึ่งได้แก่

(1) ผู้ใช้ข้อมูลที่ได้ละเลยไม่ส่งรายงาน หรือส่งรายงานที่เป็นเท็จให้คณะกรรมการ

(2) ผู้ใช้ข้อมูลที่กระทำการรวบรวม ครอบครอง ประมวลผล หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปภายหลังจากได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานทะเบียนให้ลบข้อมูลดังกล่าว

(3) ทำการส่งผ่านข้อมูลออกนอกประเทศ (Transfer personal data to outside Malaysia) โดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย และกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ในกฎหมายนี้ เช่น อำนาจในการสืบสวน การค้นโดยใช้หมายศาล การค้น และการยึดโดยไม่มีหมายศาล อำนาจการเข้าถึงข้อมูลที่บรรจุอยู่ในคอมพิวเตอร์ การยึดทรัพย์สิน การปล่อยทรัพย์สินที่ยึด การริบทรัพย์สิน เป็นต้น

2. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเอเปค (APEC)

สำหรับในทางสากล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลปรากฏอยู่ในกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างประเทศหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) รัฐสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) สหภาพยุโรป (EU) สหประชาชาติ และล่าสุดที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง คือ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก หรือ เอเปค ซึ่งไทยเป็นสมาชิกอยู่ เอเปคได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (APEC Information privacy principles) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของบุคคลในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว จึงต้องมีการกำหนดมาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการรั่วข้อมูลโดยมิชอบ และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากการใช้โดยมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บ การใช้ และการส่งต่อ ต้องแจ้งเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจนว่าจะมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์การเก็บ ประเภทบุคคลหรือองค์กรที่ข้อมูลส่วนบุคคลอาจได้รับการเปิดเผย ต้องแจ้งสิทธิของเจ้าของข้อมูลและมาตรการที่จะใช้ในการจำกัดการใช้ การเปิดเผย การเข้าถึง และการแก้ไข ทั้งนี้ต้องแจ้งก่อนหรือในขณะที่เก็บหรือเร็วที่สุดหลังการจัดเก็บต้องมีการจัดเก็บอย่างจำกัดเท่าที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเก็บ การเก็บต้องทำโดยวิธีที่ถูกกฎหมาย และวิธีที่เป็นธรรมและเหมาะสม โดยได้แจ้งต่อและได้ขอคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูลแล้ว ข้อมูลที่เก็บไว้จะเอาไปใช้ได้เฉพาะตามวัตถุประสงค์ของการเก็บเท่านั้น เว้นแต่ได้รับคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือเป็นไปตามข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเลือกว่าจะยินยอมให้มีการเก็บ ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตน ข้อมูลที่จัดเก็บต้องมีความถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ตามความจำเป็นและตามวัตถุประสงค์การเก็บ ต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิด ไม่ว่าจะเป็นการสูญหายหรือเสียหาย ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การทำลายโดยไม่ได้รับอนุญาต การใช้หรือปรับเปลี่ยนแก้ไข หรือเปิดเผยโดยมิชอบ

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิรู้ว่ามีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่ และมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลของตนเอง และมีสิทธิขอให้ตรวจสอบความถูกต้องและขอให้ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม หรือทำลาย ข้อมูลของตน

ผู้เก็บข้อมูลจะต้องรับผิดชอบการจัดมาตรการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว การส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ ไม่ว่าจะภายในประเทศหรือส่งไปยังต่างประเทศ จะต้องได้รับคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมที่ประกันได้ว่าบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับข้อมูลไปแล้วจะเก็บรักษาข้อมูลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์นี้

เอเปคได้นำเสนอโครงการนำร่อง เพื่อชักชวนและสนับสนุนให้สมาชิกพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในเขตเศรษฐกิจของตนเองให้สอดคล้องกับกรอบเอเปคดังกล่าว ทั้งนี้โดยเป็นการดำเนินการโดยสมัครใจ ซึ่งกรอบการดำเนินการดังกล่าวได้รับการรับรองในที่ประชุมระดับรัฐมนตรีและการประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปค ตั้งแต่เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2550

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะไม่มีข้อบังคับให้สมาชิกเอเปคต้องปฏิบัติตามกรอบดังกล่าว แต่การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะไม่แน่ว่าในอนาคต อาจเป็นเรื่องที่ต้องหยิบยกมาพูดคุยในเวทีรองลงมาในระดับภูมิภาค เช่นในอาเซียนก็เป็นไปได้

3. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป(European Union: EU)

สหภาพยุโรปได้ออกคำสั่งคุ้มครองข้อมูลที่ 95/46/EC เพื่อใช้บังคับกับการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลภายในสหภาพยุโรป ซึ่งมีความสำคัญมากต่อนโยบาย และกฎหมายเรื่องสิทธิมนุษยชน คำสั่งนี้ได้ออกมาใช้อย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ.1995 โดยมีมติของสภาสหภาพยุโรปเอง

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ตัวบุคคล หรือสามารถบ่งชี้ได้ถึงสภาพของบุคคล ไม่ว่าจะทางตรง หรือลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือสังคม (มาตรา 2 เอ) (Article 2 a Personal data are defined as “any information relating to an identified or identifiable natural person (data subject); an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity)

คำจำกัดความนี้ เป็นความหมายอย่างกว้างมาก ข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ได้แก่ การที่ข้อมูลใด ๆ ที่สามารถเชื่อมต่อกับข้อมูลไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ หรือแม้จะไม่สามารถเชื่อมต่อไปยังบุคคลนั้นได้ก็ตาม ตัวอย่างเช่น ที่อยู่ หมายเลขบัตรเครดิต รายการบัญชี บันทึกคดีอาญา เป็นต้น (This definition is meant to be very broad. Data are “personal data” when someone is able to link the information to a person, even if the person holding the data cannot make this link. Some examples of “personal data” are: address, credit card number, bank statements, criminal record, etc.)

การจัดเก็บข้อมูล หมายถึง การติดต่อใด ๆ หรือการจัดตั้งซึ่งรูปแบบของข้อมูลส่วนตัว ไม่ว่าจะโดยความหมายอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม เช่น การสะสม การบันทึก องค์กร คลัง การรับมา การปรับปรุง การซ่อมแซม การปรึกษา การใช้ การเปิดเผยโดยการสื่อสาร การเผยแพร่ หรือวิธีการอื่นใดที่มีผลอย่างเดียวกัน การเข้าร่วม หรือการรวมกลุ่ม การป้องกัน การลบล้าง หรือการทำลาย (มาตรา 2 บี) (Article 2 b The notion processing means “any operation or set of operations which is performed upon personal data, whether or not by automatic means, such as collection, recording, organization, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, blocking, erasure or destruction)

ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ควรจะถูกจัดเก็บใด ๆ เว้นแต่ มีเงื่อนไขที่แน่นอน ซึ่งเงื่อนไขเหล่านั้นต้องอยู่ภายใต้หลักการ 3 ประการ คือ ความโปร่งใส การจำกัดวัตถุประสงค์ และความได้สัดส่วน (Principles Personal data should not be processed at all, except when certain conditions are met. These conditions fall into three categories: transparency, legitimate purpose and proportionality)

1) หลักความโปร่งใส (Transparency)

เนื้อหาในข้อมูลของแบบฟอร์มในการดำเนินการนั้น ต้องปรากฏ ภูสิทธิแก่เจ้าของข้อมูล โดยผู้ควบคุมต้องกำหนดชื่อ ที่อยู่ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ข้อมูลของผู้รับและข้อมูลใด ๆ ที่ถูกเรียกร้องให้แสดงถึงความชอบธรรมในการดำเนินการด้วย (มาตรา 10 และ 11)

- การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ต้องกระทำภายใต้สถานการณ์ดังต่อไปนี้ (มาตรา 7)
- เมื่อผู้ให้ข้อมูลนั้นยินยอม
- เมื่อการจัดเก็บข้อมูลเป็นความจำเป็นในการแสดงถึงลักษณะของคู่สัญญา
- เมื่อการจัดเก็บข้อมูลเป็นความจำเป็นในการปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมาย
- เมื่อการจัดเก็บข้อมูลเป็นความจำเป็นในการสั่งการ หรือคุ้มครองผลประโยชน์ของ

เนื้อหาข้อมูลนั้น

- เมื่อการจัดเก็บข้อมูลเป็นความจำเป็นในการแสดงหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือในกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐที่มอบหมายให้ผู้ควบคุม หรือบุคคลที่สามารถเปิดเผยได้
- เมื่อการจัดเก็บข้อมูลเป็นความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการจำกัดผลประโยชน์โดยผู้ควบคุม หรือโดยบุคคลที่สาม หรือบุคคลใด ๆ ที่ข้อมูลนั้นได้ถูกเปิดเผย เว้นแต่ในกรณีที่ผลประโยชน์นั้นกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน และเสรีภาพของเนื้อหาตัวเอง

เนื้อหาในข้อมูลจะต้องมีสิทธิในการเข้าถึงได้โดยเจ้าของข้อมูลนั้น เนื้อหาข้อมูลมีสิทธิที่จะถูกสั่งให้ทำการแก้ไข ลบ หรือจำกัดซึ่งข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ถูกต้องแม่นยำ หรือไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนที่ปฏิบัติตามกฎในการคุ้มครองข้อมูลนั้น (มาตรา 12) (Article 10 and 11 The data subject has the right to be informed when his personal data are being processed. The controller must provide his name and address, the purpose of processing, the recipients of the data and all other information required to ensure the processing is fair

Data may be processed only under the following circumstances (Article 7):

- When the data subject has given his consent
- When the processing is necessary for the performance of or the entering into a contract
- When processing is necessary for compliance with a legal obligation
- When processing is necessary in order to protect the vital interests of the data subject
- Processing is necessary for the performance of a task carried out in the public interest or in the exercise of official authority vested in the controller or in a third party to whom the data are disclosed
- Processing is necessary for the purposes of the legitimate interests pursued by the controller or by the third party or parties to whom the data are disclosed, except where such interests are overridden by the interests for fundamental rights and freedoms of the data subject

Article 12 The data subject has the right to access all data processed about him. The data subject even has the right to demand the rectification, deletion or blocking of data that is incomplete, inaccurate or isn't being processed in compliance with the data protection rules)

2) การจำกัดวัตถุประสงค์ (Legitimate purpose)

ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถดำเนินการจัดเก็บเพื่อการเจาะจงอย่างเปิดเผย และการจำกัดวัตถุประสงค์นี้ไม่อาจดำเนินการเกินไปถึงลักษณะที่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์เหล่านั้น (มาตรา 6 บ) (Article 6 b Personal data can only be processed for specified explicit and legitimate purposes and may not be processed further in a way incompatible with those purposes.)

3) ความได้สัดส่วน (Proportionality)

ข้อมูลส่วนบุคคลอาจดำเนินการเพียงเท่าที่เหมาะสม และสัมพันธ์กัน และไม่เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ หรือ เกินกว่าการดำเนินการนั้น ข้อมูลดังกล่าวต้องมีความ

ถูกต้องแม่นยำ และจำเป็นที่จะต้องปรับปรุง เพราะเหตุผลทุกอย่างต้องแน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ไม่ผิดพลาด หรือไม่สมบูรณ์ ด้วยความเคารพต่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บนั้น หรือเพื่อทำให้ไม่เกินขอบเขตดังกล่าว ด้วยการลบล้าง หรือถูกทำลาย ข้อมูลจะไม่ถูกเก็บรักษาโดยความยินยอมไว้เป็นเวลานานเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ โดยประเทศสมาชิกจะต้องมีวิธีการป้องกันที่เหมาะสมในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในระยะยาวเพื่อการใช้ในเชิงประวัติศาสตร์ สถิติ และวิทยาศาสตร์ (มาตรา 6) (Article 6 Personal data may be processed only insofar as it is adequate, relevant and not excessive in relation to the purposes for which they are collected and/or further processed. The data must be accurate and, where necessary, kept up to date; every reasonable step must be taken to ensure that data which are inaccurate or incomplete, having regard to the purposes for which they were collected or for which they are further processed, are erased or rectified; The data shouldn't be kept in a form which permits identification of data subjects for longer than is necessary for the purposes for which the data were collected or for which they are further processed. Member States shall lay down appropriate safeguards for personal data stored for longer periods for historical, statistical or scientific use)

ในกรณีที่ข้อมูลละเอียดอ่อน เช่น ความเชื่อทางศาสนา ความเห็นทางการเมือง สุขภาพ รสนิยมทางเพศ การแข่งขัน การเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้ถูกจัดเก็บ การนำไปใช้ ต้องกระทำด้วยวิธีการที่พิเศษ (มาตรา 8) (Article when sensitive personal data can be: religious beliefs, political opinions, health, sexual orientation, race, membership of past organizations are being processed, extra restrictions apply)

เนื้อหาในข้อมูลบางครั้งอาจมีเป้าหมายการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการขายตรงได้ (มาตรา 14) (Article The data subject may object at any time to the processing of personal data for the purpose of direct marketing)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีหน้าที่หลัก คือ การเผยแพร่ความรู้แก่ผู้บริโภคเพื่อสร้างนิสัยการบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพละทานมัย ประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาความรู้ และสามารถพิจารณาเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ให้ได้รับความเป็นธรรมและปลอดภัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีดังนี้

- 1) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษา เกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้า หรือบริการ
- 3) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้า หรือบริการ
- 4) ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค
- 5) สนับสนุนหรือทำการศึกษา และวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 6) ดำเนินการเผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภค ที่เป็นการส่งเสริมปลานามัย ประหยัดและใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย

2. คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคว่าด้วยการโฆษณา

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา การดำเนินงานให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ดำเนินการโดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

หน้าที่โดยทั่วไปในการควบคุมดูแลการโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ยังมิได้ถูกควบคุมการโฆษณาโดยกฎหมายอื่น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดลักษณะของข้อความที่จะใช้ในการโฆษณาไว้ ดังนี้ การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้น จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพคุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบการจัดหาหรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมเป็นส่วนรวม (มาตรา 22)

- 1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างถึงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินจริงหรือไม่ก็ตาม

3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

4) ข้อความที่จะทำให้เกิดแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5) ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณา และได้กำหนดลักษณะเกี่ยวกับ “วิธีการ” ที่ใช้ในการโฆษณาไว้ว่า การโฆษณาจะต้องไม่กระทำด้วยวิธีการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกายหรือจิตใจหรืออันอาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หน้าที่ในการป้องกันหรือระงับยับยั้งความเสียหายหรืออันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคเนื่องจากการโฆษณาสินค้าหรือบริการ บางประการเป็นการล่วงหน้า โดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าหรือบริการนั้น

หน้าที่ในการตรวจข้อความโฆษณาที่ผู้ประกอบการธุรกิจขอให้พิจารณาให้ความเห็นก่อน

ทำการโฆษณา ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาดังกล่าว เมื่อคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อความโฆษณาใด แล้วสงสัยว่าข้อความโฆษณาดังกล่าวจะเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 คณะกรรมการฯ ต้องให้โอกาสแก่ผู้กระทำการโฆษณาได้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือนำพินิจชี้แจงแสดงความจริงว่า ข้อความโฆษณาของตนมิได้มีลักษณะอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค แต่เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อความโฆษณานั้น มีลักษณะอันเป็นฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คุ้มครองผู้บริโภคแล้ว คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจที่จะออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังนี้

- 1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา
- 2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา
- 3) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา
- 4) ให้การโฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์

และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดในการออกคำสั่งตาม (4) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภค ประกอบกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการโฆษณา ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่า

ด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าการโฆษณาของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ผู้ประกอบธุรกิจนั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนทำการโฆษณาได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ขอทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาให้ความเห็นชอบแล้ว การให้ความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาไม่ถือว่าเป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่เป็นอย่างอื่นเมื่อมีเหตุอันควรการใดที่ผู้ประกอบธุรกิจได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มิให้ถือว่ากระทำความผิดเป็นความผิดทางอาญา

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณาดังกล่าว คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาได้ออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมการใช้ข้อความโฆษณาได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2526) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2534) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2538) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2538) โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อความโฆษณาสินค้าหรือบริการแยกออกต่างหากจากข้อความถวายพระพร การโฆษณาแถมพก ซึ่งรางวัลด้วยการ เสี่ยงโชค การประกวดชิงรางวัล การให้ของแถม ให้สิทธิประโยชน์โดยให้เปล่า ต้องระบุรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบธุรกิจในการปฏิบัติดังกล่าว ซึ่งย่อมก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อประกอบธุรกิจและผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

การอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเป็นเรื่องที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ประกอบธุรกิจไว้ ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเห็นว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม คือ ไม่พอใจคำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ตามมาตรา 27 หรือ มาตรา 28 วรรคสองซึ่งเป็นคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา โดยผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ ผู้มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา คือ ผู้ที่ได้รับคำสั่ง เช่น

- ผู้กระทำการโฆษณา
- ผู้ประกอบกิจการโฆษณา
- เจ้าของสื่อโฆษณา

การอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวผู้ที่ได้รับคำสั่งจะต้องยื่นต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งและผู้อุทธรณ์จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการยื่นอุทธรณ์ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2524)

อย่างไรก็ตามการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไม่เป็นการทุเลาการบังคับ ตามคำสั่งของ คณะกรรมการว่าด้วยโฆษณาเว้นแต่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะสั่งเป็นอย่างอื่นเป็นการ ชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคถือเป็น ที่สุด (มาตรา 44)

3. คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความเป็นธรรม ในการทำสัญญาไว้ ดังนี้

1) การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการ นั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการ ว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือบริการนั้น เป็นธุรกิจที่ควบคุม สัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภค จะต้อง มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้ข้อสัญญาเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และ รายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วย สัญญากำหนดก็ได้

2) เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุม สัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด โดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตามข้อ 1.1 แล้ว ถ้าสัญญานั้น ไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อ สัญญาดังกล่าว

3) เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุม สัญญาต้องไม่ใช้ข้อสัญญาใดตามข้อ (2) แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้น ไม่มีสัญญาเช่นนั้น

4) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงิน หลักฐานการรับเงินจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) มีรายการและใช้ชื่อความที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้มีรายการหรือมิได้ใช้ชื่อความเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร
- (2) ห้ามใช้ชื่อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด

5) เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้หลักฐานการรับเงินต้องใช้ชื่อความใดหรือต้องไม่ใช้ชื่อความใดตามข้อ 4) แล้ว ให้นำข้อ 2) และข้อ 3) มาใช้บังคับแก่หลักฐานการรับเงินดังกล่าวโดยอนุโลม

6) ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการ โดยให้คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภค สัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้แทน และต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้า หรือให้บริการ ถ้าสัญญาทำเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

ถ้าผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อ 6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

7) ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามข้อ 1 หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามข้อ 4 ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติ สำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้น ๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาล่าสุด แล้วแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน

ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องหรือไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ หากผู้ประกอบธุรกิจส่งมอบหลักฐานการรับเงิน โดยลงจำนวนเงินมากกว่าที่ผู้บริโภคจะต้องชำระและได้รับเงินจำนวนนั้นไปจากผู้บริโภคแล้วต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการประกอบธุรกิจเช่นนั้นแล้ว

8) ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าแบบสัญญา หรือแบบหลักฐานการรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญา หรือแบบหลักฐานการรับเงินนั้นก่อนได้

9) ในการกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา และการกำหนดลักษณะของสัญญาหรือในการกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใดเป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินและการกำหนดลักษณะของหลักฐานการรับเงินดังที่ได้กล่าวข้างต้น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา